

Kapicův odpor

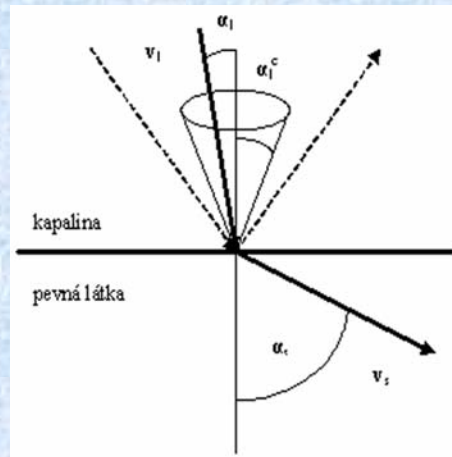
Teplotní rozdíl δT , který vzniká na rozhraní mezi dvěma prostředími, např. mezi kapalinou a pevnou látkou

$$\delta T = R_K \cdot dQ/dt,$$

protéká-li rozhraním tepelný tok dQ/dt , R_K označuje Kavicův odpor.

1941 P. L. Kapica formuloval pro popis experimentů se supratekutým He II,

zpravidla $R_K = 1/T^3$

Teorii vytvořil v roce 1952 I. M. Chalatnikov – impedanční nepřizpůsobení

přenos tepla fonony – analogie s průchodem fotonů optickým rozhraním

Snellův zákon

$$\sin \alpha_1 / \sin \alpha_2 = v_1 / v_2$$

v kapalině: ${}^4\text{He}$ ($T < 1 \text{ K}$) $v_l = 238 \text{ m/s}$

${}^3\text{He}$ $v_l = 183 \text{ m/s}$

v pevné látce: $v_s \sim 5 \text{ km/s} \rightarrow \alpha_l^c < 3^\circ$

pravděpodobnost f , že fonony dopadající na rozhraní z kapaliny do pevné látky proniknou, odpovídá prostorovému kritickému kuželu

$$f = \pi \sin^2(\alpha_l^c) / 2\pi = \frac{1}{2}(v_l/v_s)^2 \dots\dots\dots f < 10^{-3}$$

Překážkou pro přenos tepla – nepřizpůsobení impedancí $Z = \rho \cdot v$ pro šíření zvuku v kapalině nebo v pevné látce

Pro téměř kolmý dopad fononů z kapaliny je koeficient přenosu κ

$$\kappa = 4 Z_l Z_s / (Z_l + Z_s)^2 \sim 4 \rho_l v_l / \rho_s v_s \dots\dots\dots \text{pro Cu a He je } \kappa \sim 2 \cdot 10^{-3}$$

Rozhraním pronikne jen malá část dopadajících fononů $f \cdot \kappa \sim 10^{-6}$, z Debyeova modelu je hustota energie fononů U/V úměrná T^4 , Polovina fononů směřuje k rozhraní s plochou A a tok energie je

$$dQ/dt = \frac{1}{2} f \cdot \kappa \cdot U/V \cdot v_l \cdot A$$

V tepelné rovnováze při malém rozdílu teplot δT je Kapicův odpor

$$R_K = \frac{5\hbar^3 \rho_s v_s^3}{4\pi^2 k^4 \rho_l v_l} \frac{1}{AT^3}$$

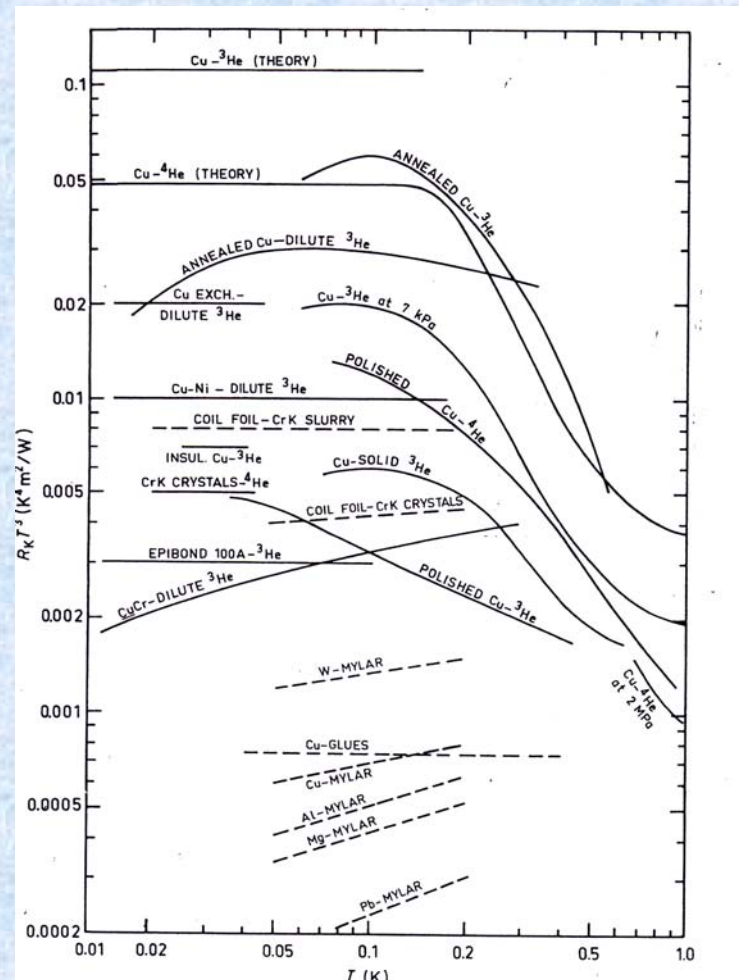
Kapicův odpor $R_K \sim T^{-3}$ je vážnou překážkou chlazení pro $T < 1$ K

Experimentální hodnoty Kapicova odporu jsou často nižší než předpověď modelu impedančního nepřizpůsobení

např. Cu – ^4He při $T = 100$ mK, toku $dQ/dt = 0,1 \mu\text{W}$ a ploše $A = 0,1 \text{ m}^2$ bylo naměřeno $\delta T = 1,2$ mK, teoreticky $\delta T = 4,8$ mK

Pro ^3He : pro $T = 20$ mK a $dQ/dt = 0,1 \mu\text{W}$, $A = 0,1 \text{ m}^2$ bylo naměřeno $\delta T = 0,6$ mK, podle teorie by mělo být $\delta T \sim 14$ mK

Zvětšování výměnné plochy pomocí jemných spečených prášků (sintrů) Cu, Ag nebo Pt se zrnem menším než $1 \mu\text{m}$, dosahuje se měrná plocha $\sim 1 \text{ m}^2/\text{g}$

Anomální (magnetický) Kapicův odpor

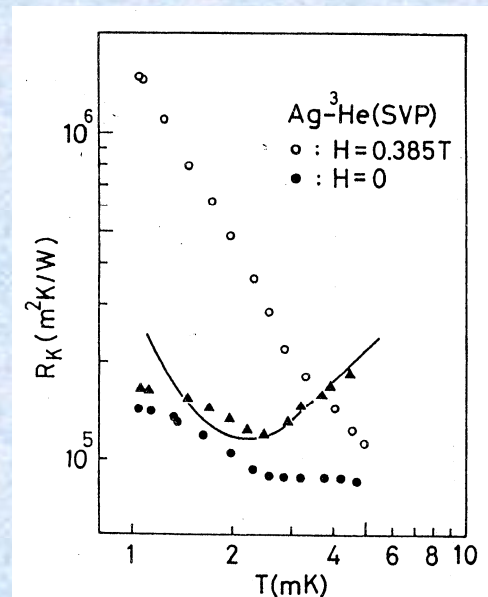
Studie tepelné výměny mezi stříbrnými spečenými prášky a ^3He vedly k představě nezávislého fononového a magnetického kanálu výměny

$$1/R_K = h_{\text{fon}} + h_{\text{mag}}$$

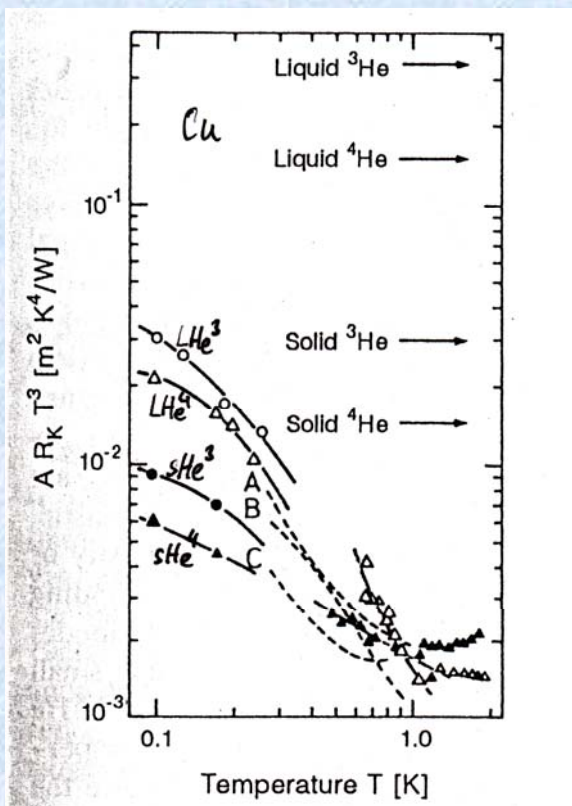
Klesá s magnetickým polem do $B = 0,2 \text{ T}$, dále je na poli nezávislý

h_{mag} vzniká magnetickou dipolární vazbou mezi magnetickými momenty atomů ^3He a magnetickými momenty v pevné látce – atomy přechodových kovů, paramagnetické ionty, paramagnetické atomy adsorbované na povrchu pevné látky (O_2 , O_2^- , O)

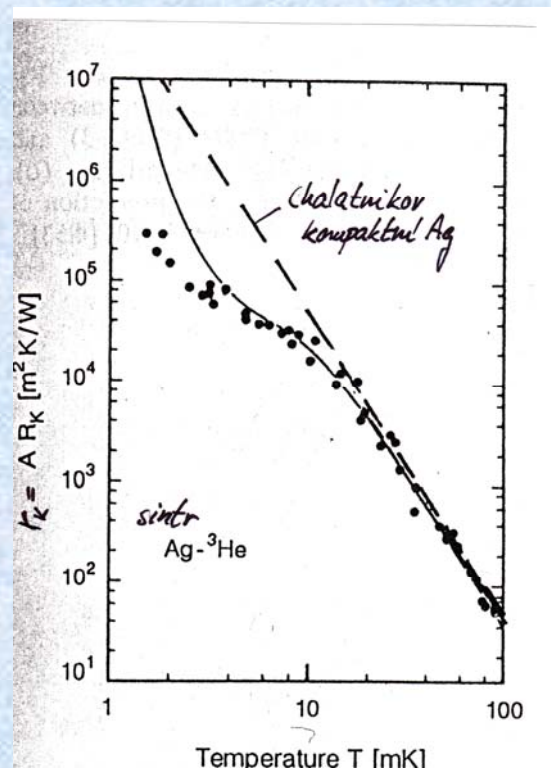
Spojitá křivka – teoretická závislost $R_K(\text{mag})$, trojúhelníky – odvozené magnetické příspěvky

Kapicův odpor mezi mědí a kapalným či pevným heliem

Kapicův odpor mezi spečeným stříbrným práškem a ^3He